

PŘÍMÁ APLIKOVATELNOST BERNSKÉ ÚMLUVY A SDĚLOVÁNÍ DÍLA VEŘEJNOSTI

JUDr. Pavel Koukal, Ph.D.*

1. Závěry nejvyššího soudu ČR ohledně přímé aplikovatelnosti bernské úmluvy

Nejvyšší soud České republiky v řadě svých rozhodnutí (sp. zn. 30 Cdo 2277/2007, 30 Cdo 4499/2010, 30 Cdo 1130/2013 a 30 Cdo 2334/2013) v kauzách, které se týkají sdělování díla veřejnosti na hotelových pokojích prostřednictvím televizních přijímačů, opakovaně dovodil, že „*pokud by proto snad bylo vyvozováno, že ustanovení § 23 autorského zákona z roku 2000 (ve znění novely provedené zákonem č. 81/2005 Sb.)... pak podle čl. 10 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, by bylo nezbytné bezpodmínečně použít čl. 11 bis odst. 1 (písm. ii) a odst. 2 cit. Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl, která má ve střetu s českým autorským zákonem vyšší právní sílu (kolizní přednost)*“ (sp. zn. 30 Cdo 2277/2007).

Účelem tohoto článku je podrobit tezi vyslovenou Nejvyšším soudem ČR kritické analýze, a to jak z hlediska interpretace čl. 10 Ústavy ČR, tak z hlediska rozsahu Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl¹ (dále též „*Bernská úmluva*“). Otázka přímé aplikova-

* JUDr. Pavel Koukal, Ph.D. je odborným asistentem na Katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Článek vznikl v rámci projektu specifického výzkumu na vysoké škole (č. MUNI/22/katedrový projekt/2013).

¹ Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z 9. září 1886 (vyhl. č. 133/1980 Sb.) ve znění poslední revize v Paříži ze dne 24. července 1971. Bernská úmluva byla sjednána koncem 19. století mezi několika zakládajícími státy Bernské unie a vstoupila v účinnost dne 5. prosince 1987. Československá republika byla od roku 1921 vázána Berlínským zněním Bernské úmluvy (Úmluva č. 201/1921 Sb.) a přistoupila rovněž k Římskému reviznímu znění (Úmluva č. 286/1936 Sb.). Následně byla od roku 1980 Československá republika vázána

telnosti Bernské úmluvy se jeví jako aktuální, neboť je pravděpodobné, že se v řízení vedeném pod sp. zn. IV. ÚS 2155/2014 danou otázkou bude zabývat Ústavní soud. Současně se jeví být otázka přímé aplikovatelnosti Bernské úmluvy o to závažnější, že dosud byly české soudy k přiznávání přímé aplikovatelnosti mezinárodních smluv velmi opatrné.²

2. Vymezení pojmů, normativní následky mezinárodních smluv dle čl. 10 ústavy ČR

Ohledně vztahu mezinárodních smluv dle čl. 10 Ústavy ČR k vnitrostátnímu právu se můžeme setkat s řadou pojmů jako „*bezprostřední účinek*“, „*přímá aplikovatelnost*“, „*bezprostřední závaznost*“, „*kolizní*

Pařížským zněním Bernské úmluvy (vyhl. č. 133/1980 Sb.) Česká republika je tímto zněním vázána od 1. ledna 1993.

² Z nedávných rozhodnutí lze zmínit například nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 59/14, v němž Ústavní soud zabýval otázkou přímé aplikovatelnosti Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, známé jako Aarhuská úmluva (vyhl. pod č. 124/2004 Sb.). Ústavní soud uvedl, že sice „*nehodlá zpochybňovat stávající výklad Aarhuské úmluvy z hlediska neexistence jejího přímého účinku*“, nicméně současně konstatoval, že „*nelze relevantně jednat bez přihlédnutí k Aarhuské úmluvě jako k interpretačnímu pramenu... Závazkům vyplývajícím z Aarhuské úmluvy Ústavní soud nepřiznal v žádném z jejich ustanovení přímý účinek. Ústavní soud je však povinen vyložit ustanovení ústavního pořádku, jež se dotýkají práva na soudní ochranu, takovým způsobem, aby byla umožněna účinná ochrana práv fyzických a právnických osob. Je-li tedy možné interpretovat vnitrostátní normy vícero možnými způsoby, má přednost ten výklad, který naplňuje požadavky Aarhuské úmluvy*“ (bod 19. cit. nálezu). Jinými slovy příznak dané mezinárodní smlouvě účinek nepřímý. Z judikatury dostupné v systému ASPI však autorovi tohoto článku nejsou známa jiná soudní rozhodnutí, než jsou zmiňovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu v kauzách televizních přijímačů na hotelových pokojích, v nichž by soudy přiznaly mezinárodní úmluvě přednostní aplikovatelnost před zákonem. Naopak v nálezech, které se týkaly tzv. slovenských důchodů, byl přednostní účinek mezinárodní smlouvy odepřen s poukazem na požadavek ústavně konformního výkladu a s ohledem na to, že mezi mezinárodně uznávané zásady patří zásada, že ratifikací mezinárodních smluv nejsou dotčena výhodnější práva, ochrana a podmínky poskytované a zaručené vnitrostátním zákonodárstvím (srov. nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 31/94 a Pl. ÚS 5/12).

přednost“, „*samovykonatelnost*“ atd. V tomto článku budu vycházet z tezí, které ohledně vztahu mezinárodního a vnitrostátního práva definoval prof. Malenovský³ a které se následně částečně promítly do judikatury Ústavního soudu České republiky⁴ (plně potom do rozhodnutí SDEU)⁵ a budu hovořit o „*přímé aplikovatelnosti*“ či „*přednostní použitelnosti*“.

Podstatné, je že právní řád státu se skládá jednak z vnitrostátních předpisů, jednak z inkorporovaných mezinárodních smluv,⁶ jednak z pravidel, která řeší koexistenci obou normativních systémů (vnitrostátního a mezinárodního práva). Aby se mezinárodní smlouva mohla stát „*součástí českého právního řádu*“ dle čl. 10 Ústavy ČR, je třeba naplnění tří podmínek: (1) kvalifikovaný ratifikační souhlas,⁷ (2) závaznost pro Českou republiku,⁸ (3) kvalifikovaná

³ Srov. MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k vnitrostátnímu právu, zvláště k právu českému*. 5. vydání. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 2008, s. 430 – 435.

⁴ Srov. nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 36/01.

⁵ Srov. rozsudek SDEU ve věci *Società Consortile Fonografici (SCF) proti Marcu Del Corsovi* (C-135/10), body 39 – 56. K problematice vztahu unijního a mezinárodního práva srov. též rozsudek ESD ve věci *Haegeman proti Belgickému království* (181/73), bod 5, *Meryem Demirel proti Stadt Schwäbisch Gmünd* (12/86), bod 7.

⁶ Inkorporované mezinárodní smlouvy (ať již obecně inkorporované dle čl. 10 Ústavy ČR nebo speciálně inkorporované odkazem v zákoně) při procesu inkorporace zůstávají pramenem mezinárodního práva, nadále mají mezinárodněprávní povahu, což se projevuje v posuzování jejich závaznosti pro daný stát (například co do uplatněných výhrad), platnosti, výkladu atd. Na základě inkorporace je mezinárodním smlouvám pouze propůjčována vnitrostátní obecná závaznost. Viz též MALENOVSKÝ, J. *op. cit.* S. 433, 494.

⁷ K ratifikaci mezinárodní smlouvy prezidentem republiky (čl. 63 odst. 1 písm. b) Ústavy ČR) musí dát předchozí souhlas volení zástupci lidu, tedy obě komory Parlamentu České republiky (čl. 49 Ústavy ČR), event. tento souhlas může být dán přímo suverénem (tj. lidem) v referendu (čl. 10a odst. 2 Ústavy ČR). Srov. též MIKULE, V. In *Sládeček/Mikule/Syllová Ústava České republiky*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 80.

⁸ Závaznými jsou všechny smlouvy mezinárodní smlouvy, které Českou republiku mezinárodně zavazují, včetně smluv (z hlediska *ratione tempore*) historických, k nimž dal souhlas odpovídající parlamentní orgán právního předchůdce České republiky. Srov. MALENOVSKÝ, J. *op. cit.* S. 480. Obdobně viz nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 605/06, III. ÚS 705/06 či I. ÚS 2373/07. Co do obsahu pojmu

promulgate.⁹ Takto inkorporovaná mezinárodní smlouva může vyvolávat „*normativní následky inkorporace*“, které ústavodárce mj. vyjadřuje slovy: „*Stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva*“ (čl. 10 Ústavy ČR, věta za středníkem).

Aby bylo možné přiznat mezinárodní smlouvě přednostní použitelnost před zákonem, je nezbytné, aby mezinárodní smlouva byla tzv. *self-executing*.¹⁰ Tímto termínem se rozumí taková formulace právního pravidla, která soudci umožňuje přímo rozhodnout konkrétní spor, přičemž se jedná o „*ustanovení smlouvy, jejíž strany přímou použitelnost nevyloučily, a která k tomu mají zejména následující předpoklady: jsou formulována oznamovacím způsobem v přítomném čase a jednotlivci jsou gramatickými podměty ve větách, které stanoví práva a povinnosti*“.¹¹ Doc. Kühn pojem přednostní použitelnosti definuje jako „*způsobilost normy mezinárodního práva s ohledem na svůj obsah regulovat lidské chování [...] bez potřeby jakéhokoliv dalšího opatření ze strany státu*“.¹²

Ustanovení mezinárodních smluv, která jsou *self-executing* nicméně ještě sama o sobě nevyvolávají normativní následky inkorporace, neboť ty jsou navázány na rozpor mezi přímo použitelným (*self-executing*) ustanovením mezinárodní smlouvy a zákonem. Teprve v případě,

závaznost mezinárodní smlouvy viz MALENOVSKÝ, J. *op. cit.* S. 471. ŠIŠKOVÁ, N. Mezinárodní smlouvy podle čl. 10 Ústavy ČR a otázky související. *Právní fórum* č. 8/2005, s. 295.

⁹ Smlouva je kvalifikovaně promulgována za podmínek, které v návaznosti na čl. 52 odst. 2 Ústavy stanoví § 5 až 7 zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ K sémantickému obsahu pojmu *self-executing* srov. HINAREJOS, A. On the Legal Effects of Framework Decisions and Decisions: Directly Applicable, Directly Effective, Self-executing, Supreme? *European Law Journal* č. 5/2008, s. 622; KÜHN, Z., KYSELA, J. Aplikace mezinárodního práva po přijetí tzv. euronovely Ústavy ČR. *Právní rozhledy* č. 7/2002, s. 301 – 312. KÜHN, Z. Samovykonatelnost, přímá účinnost a některé teoretické otázky aplikace mezinárodních smluv ve vnitrostátním právu. *Právník* č. 5/2004, s. 471.

¹¹ Srov. MALENOVSKÝ, J. Obecně uznávaná pravidla mezinárodního práva, mezinárodní smlouvy a naše Ústava. *Právník* č. 7/1997, s. 542.

¹² KÜHN, Z. *op. cit.* S. 471.

že v konkrétním případě na tentýž právní vztah (*sein*) dopadá jak pravidlo obsažené v mezinárodní smlouvě, tak pravidlo zakotvené v zákoně, přičemž obě pravidla mají odlišné normativní následky (*sollen*), použije se přednostně mezinárodní smlouva.¹³ Ústavodárce těmito normativními následky inkorporace dovádí do praktických (aplikačních) důsledků vnitrostátní závaznost mezinárodního práva, která je vyjádřena v čl. 1 odst. 2 Ústavy ČR.

Za zmínku stojí, že mezinárodní smlouva, která sice není *self-executing*, a proto ji není možné přiznat normativní následky inkorporace dle čl. 10 Ústavy ČR, může mít ve vnitrostátním své nepřímé (interpretační) účinky. Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 59/14 například přiznal Aarhuské úmluvě (viz pozn. č. 3) nepřímé účinky spočívající v tom, že „nelze relevantně jednat bez přihlídnutí k Aarhuské úmluvě jako k interpretačnímu pramenu“, což se projevuje v povinnosti „vyložit ustanovení ústavního pořádku, jež se dotýkají práva na soudní ochranu, takovým způsobem, aby byla umožněna účinná ochrana práv fyzických a právnických osob“. Pokud je možné „interpretovat vnitrostátní normy vícero možnými způsoby, má přednost ten výklad, který naplňuje požadavky Aarhuské úmluvy“ (srov. nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 59/14, bod 19). Obdobný závěr nalezneme i v právních závěrech SDEU v případě *SCF v. del Corso*.¹⁴ I zde SDEU dovodil, že sice „použití ustanovení Smlouvy WPPT, pokud jde o provádění nebo účinky těchto ustanovení, je podmíněno vydáním pozdějších aktů. Tato ustanovení tudíž postrádají přímý účinek v unijním právu a nezakládají jednotlivcům práva, kterých by se tito mohli před soudem na základě uvedeného práva přímo dovolávat“ (bod 48). Současně však SDEU dodal, že „podle ustálené judikatury Soudního dvora musí být předpisy unijního práva vykládány v největším možném rozsahu ve světle práva mezinárodního, zejména týkají-li se takové předpisy právě provádění mezinárodní dohody uzavřené Unii“ (bod 51), a proto „za těchto podmínek musí být pojmy obsažené v uvedené směrnici vykládány v největším možném roz-

¹³ Srov. MALENOVSKÝ, J. op. cit sub 2. S. 483.

¹⁴ Srov. rozsudek SDEU ve věci *Società Consortile Fonografici (SCF) proti Marcu Del Corsovi* (C-135/10).

sahu ve světle těchto dvou Smluv“ (bod 52). Specificky k problematice sdělování díla veřejnosti potom SDEU dovodil, že „z veškerých těchto úvah vyplývá, že pojmy uvedené ve směrnících 92/100 a 2001/29, jako například pojem ‚sdělování veřejnosti‘, musí být vykládány ve světle odpovídajících pojmů obsažených v uvedených mezinárodních smlouvách a takovým způsobem, aby s nimi byly i nadále v souladu, a to rovněž s přihlédnutím ke kontextu, v němž jsou takové pojmy použity, a k účelu sledovanému příslušnými ustanoveními mezinárodních smluv v oblasti duševního vlastnictví“ (bod 55).

Mezinárodní smlouva (resp. její ustanovení) tedy nemusí být sama o sobě přímo/přednostně použitelná, nicméně jakožto součást vnitrostátního práva má své účinky (širší normativní účinky vyplývající z čl. 1 odst. 2 Ústavy ČR), a to zejména s ohledem na požadavek takové interpretace vnitrostátního práva, která co nejvíce naplňuje mezinárodní závazky daného státu.

3. Bernská úmluva a její přímá aplikovatelnost v právu České republiky

Nejvyšší soud České republiky v řadě svých rozhodnutí (sp. zn. 30 Cdo 2277/2007, 30 Cdo 4499/2010, 30 Cdo 1130/2013 a 30 Cdo 2334/2013) dovodil, že Bernská úmluva je přímo aplikovatelná (slovy Nejvyššího soudu se jedná o „kolizní přednost“), aniž by však blíže zdůvodnil proč. Resp. Nejvyšší soud sice provádí částečnou subsumpci příslušných právních norem pod čl. 10 Ústavy ČR, když konstatuje rozpor mezi čl. 11 bis odst. 1 (písm. ii) s § 23 autorského zákona (dále též „AutZ“),¹⁵ nicméně se podrobně nezabývá otázkou, zda příslušné ustanovení je vůbec způsobilé být „self-executing“, a to v kontextu rozsahu (zejména personálního) Bernské úmluvy.¹⁶

¹⁵ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Srov. FAWCETT, J. J., TORREMANNS, P. *Intellectual Property and Private International Law*, 2. vyd. New York: Oxford University Press, 2011, s. 671.

Bernská úmluva byla od počátku koncipována tak, že jejím primárním cílem bylo především založit Bernskou unii (nebo též Jednotu) na ochranu autorských práv k literárním a uměleckým dílům a současně zakotvit určité minimální mezinárodní standardy autorskoprávní ochrany.

Z hlediska aplikace Bernské úmluvy je stěžejní určit, zda konkrétní dílo spadá pod rozsah Bernské úmluvy. V případě, že tomu tak je, potom ve vztahu k tomuto dílu Bernská úmluva poskytuje minimální úroveň ochrany.¹⁷ Základními kvalifikačními kritérii, která Bernská úmluva používá pro určení svého rozsahu, jsou (i) státní příslušnost autora (čl. 3 odst. 1 Bernské úmluvy) a (ii) místo prvního oprávněného zveřejnění díla (čl. 3 odst. 1 a 3 Bernské úmluvy).¹⁸ Subsidiárním kritériem ve vztahu k filmovým dílům je domicil výrobce filmového díla (čl. 4 písm. a) Bernské úmluvy), v případě děl architektonických a děl grafického a výtvarného umění grafického, jež tvoří součást budovy (čl. 4 písm. b) Bernské úmluvy) potom jde o umístění hmotného substrátu autorského díla.

Při úvahách o vymezení „*minimálního standardu ochrany*“ je (ve vztahu ke shora uvedeným předmětům ochrany) podstatné, že smluvní strany přistoupily k jeho zakotvení poněkud specifickým způsobem. Minimální standard ochrany v kontextu čl. 3 až 19 Bernské úmluvy totiž spočívá na následujících mechanismech:

3.1 Režim národního zacházení

Režim národního zacházení (*national treatment*) vyplývá z ustanovení čl. 5 odst. 1 Bernské úmluvy („*přiznávají nebo v budoucnu přiznají jejich občanům*“). Jedná se o zrovnoprávnění cizích státních příslušníků se státními občany příslušného státu¹⁹ (v době sjednání Bernské

¹⁷ Srov. FAWCETT, J. J., TORREMANS, P. *op. cit.* Tamtéž.

¹⁸ Prof. Sterling k těmto explicitním kritériím, které vyplývají přímo z čl. 3 Bernské úmluvy, řadí ještě kritéria týkající se chráněných předmětů ochrany, a to kritérium formy (*criterion of form*) a kritérium obsahu (*criterion of content*). Srov. STERLING, J. A. L. *World Copyright Law*. 3. vyd. London: Sweet&Maxwell, 2008, s. 779.

¹⁹ Srov. WALTER, M. In: LOEWENHEIM, U. *Handbuch des Urheberrechts*. 2. vyd.

úmluvy šlo o reakci na běžnou diskriminaci cizích státních příslušníků). Z čl. 5 odst. 1 Bernské úmluvy vyplývá, že cizí státní příslušník má vždy minimálně taková práva, jako státní občan příslušného členského státu Bernské Unie.

Mezi výjimky z režimu národního zacházení²⁰ patří případy ochrany průmyslových vzorů a modelů (čl. 2 odst. 7 Bernské úmluvy),²¹ omezení ve vztahu k nečlenskému státu, který nedostatečně chrání díla autorů, jež jsou občany některého ze států Bernské unie (čl. 6), délka ochrany ve státě, kde se žádá o ochranu (čl. 7 odst. 8), a uplatňování práva na odměnu při opětovném prodeji originálu uměleckého díla (čl. 14ter odst. 2).

3.2 Princip teritoriality, neformálnosti ochrany a minimální délky ochrany

Princip teritoriality a neformálnosti ochrany nalezneme definovaný v čl. 5 odst. 2 Bernské úmluvy. Předně úmluva stanoví, že požívání a výkon práv v ní zakotvených není podroben žádné formalitě. Současně platí, že požívání a výkon práv závisí vždy na právní úpravě státu, v němž se žádá o ochranu (*lex loci protectionis*), bez ohledu na to, jaká pravidla platí ve státě původu díla.

Fawcett a Torremans výslovně uvádí, že v zemi, kde autor uplatňuje svá práva, jsou mu poskytována odlišná práva, než ve státě původu

Mnichov: C. H. Beck Verlag, 2010, s. 1143.

²⁰ Srov. FAWCETT, J. J., TORREMANS, P. *op. cit.* S. 680. STERLING, J.A.L. *op. cit.* S. 771.

²¹ Otázku rozdílného zacházení se zahraničními autory ve vztahu k designům, které ve státě původu díla podléhají zvláštní průmyslově-právní ochraně, se zabýval SDEU v rozhodnutí *Tod's SpA a Tod's France SARL proti Heyraud SA* (C-28/04), v němž dovodil, že „článek 12 ES, který upravuje obecnou zásadu nediskriminace na základě státní příslušnosti, musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby možnost autora domáhat se v členském státě ochrany autorského práva přiznané právní úpravou tohoto státu závisela na rozlišovacím kritériu založeném na státě původu díla“.

díla²² a rozsah ochrany zahraničních autorů v jednotlivých státech je určen rozsahem ochrany, která je poskytována domácím autorům.²³ Autorské právo, které se k danému výtvoru vztahuje ve státě původu díla, se tak multiplikuje do podoby autorských práv v jednotlivých státech Bernské unie.

Co se týče minimální délky doby ochrany,²⁴ ta je opět navázána na princip teritoriality a zásadu *lex loci protectionis*, neboť doba trvání autorskoprávní ochrany se „vždy řídí zákonem státu, kde se uplatňuje nárok na ochranu“ (čl. 7 odst. 8 Bernské úmluvy). V určitých případech však může být i kratší (pokud je doba ochrany ve státě původu díla kratší než ve státě, kde se uplatňuje nárok na ochranu).²⁵

3.3 Zakotvení práv plynoucích přímo z Bernské úmluvy (convention rights, iura conventionis)

Tento princip je klíčovým pro posouzení eventuální přímé aplikovatelnosti jednotlivých ustanovení Bernské úmluvy. Jak již bylo řečeno, Bernská úmluva obecně definuje svůj personální (čl. 3 a 4) a věcný rozsah (čl. 2 a 2 bis). V těchto ustanoveních tedy je určeno, které subjekty jsou ve vztahu ke kterým výtvorům chráněny. Co se týče „nadstavbové ochrany“ přiznané autorům přímo jednotlivými články úmluvy (čl. 6 bis až 16 – tzv. *iura conventionis*), této se mohou dovolávat pouze ti autoři, kteří nejsou autory státu původu díla, neboť čl. 5 odst. 1 Bernské

²² „The use of the word ‘rights’ has certain implications. In practice, it means that the author is given a separate right in each protecting country, and one in the country of origin as well.“ FAWCETT, J. J., TORREMANS, P. op. cit. S. 679.

²³ „These rights are identical to the national right which each country grants to its own authors.“ FAWCETT, J. J., TORREMANS, P. op. cit. Tamtéž.

²⁴ Obecná délka ochrany je v Bernské úmluvě stanovena na 50 let *post mortem auctoris* (čl. 7 odst. 1 Bernské úmluvy) s určitými specifiky ve vztahu k filmovým dílům (čl. 7 odst. 2 Bernské úmluvy) a dílům anonymním nebo pseudonymním (čl. 7 odst. 3 Bernské úmluvy). V případě fotografických děl a děl užitého umění, pokud jsou chráněna jako díla umělecká, je minimální doba ochrany stanovena na 25 let od vytvoření díla.

²⁵ Stejné pravidlo obsahuje i § 107 odst. 4 AutZ.

úmluvy výslovně uvádí, že práv přiznaných touto (rozuměj Bernskou) úmluvou se mohou autoři dovolávat pouze „v ostatních státech Unie kromě státu původu díla“.²⁶ Tuto poměrně komplikovanou konstrukci Bernská úmluva výslovně opakuje (podtrhuje) v čl. 5 odst. 3: „Ochrana ve státě původu se řídí vnitrostátním právem“.

Výstižně a jednoznačně vyjadřuje skutečnost, že se práva plynoucí přímo z Bernské úmluvy (*iura conventionis*) vztahují pouze na autory „ne-státu“ původu díla, prof. Sterling: „Convention rights, however, can only be claimed in countries of the Union other than the country of origin.“²⁷ Dále uvádí: „In the country of origin of the work, the author has no claim under the Convention and must rely on the rights accorded to national authors by the domestic law. The Berne Convention imposes no obligation on Member States as to the way they are to treat their own nationals...“²⁸

Fawcett a Torremans obdobně dovozují: „This leads to two conclusions. Firstly, the substantive rights granted by the Convention cannot be claimed, as such, in the country of origin and the domestic works could eventually be given a lower level of protection.“²⁹

Stejným způsobem se v českém prostředí vyjadřuje i prof. Knap ve svém komentáři k Bernské úmluvě: „Pro díla chráněná podle RÚB se poskytuje dvojitý odlišný režim ochrany podle toho, zda jde o ochranu ve státě původu díla nebo o ochranu v jiném členském státě RÚB. Ve státě původu díla přísluší dílu vždy ochrana pouze podle národního režimu tohoto státu, t.j. podle jeho vnitrostátního autorského práva (nemůže se tedy subjekt autorského práva v tomto státě dovolávat zvláštních práv stanovených úmluvou). Jde – li o ochranu v jiném státě RÚB než ve státě původu díla, přísluší dílu ochrana nejen v rozsahu vnitrostátního práva tohoto státu, ale kromě toho i v rozsahu práv zvláště přiznávaných RÚB (čl. 6bis až 16).“³⁰

²⁶ Stát původu díla je potom definován v čl. 5 odst. 4 Bernské úmluvy, a to ve vazbě na státní příslušnost (*nationality*) a místo uveřejnění díla (*place of publication*).

²⁷ Srov. STERLING, J.A.L *op. cit.* S. 779.

²⁸ Tamtéž s. 770.

²⁹ FAWCETT, J.J., TORREMANS, P. *op. cit.* S. 679.

³⁰ Srov. Knap, K. *Autorský zákon a předpisy související*. 3. vyd. Praha: Panorama, 1982, s. 348.

Na základě interpretace čl. 5 odst. 1 a 3 Bernské úmluvy podpořené uvedenými doktrinálními závěry, lze shrnout, že práv přímo přiznaných autorům Bernskou úmluvou (*iura conventionis*) se autoři mohou domáhat, avšak pouze v jiných státech Bernské unie, než je stát původu díla. Jinými slovy obecně platí, že pokud lze uvažovat o přímé aplikovatelnosti ustanovení čl. 6bis až 16 Bernské úmluvy, potom ve vztahu k těmto (tj. zahraničním) subjektům.

4. Čl. 11 bis odst. 1 Bernské úmluvy jako self-executing ustanovení?

V případě konkrétních ustanovení Bernské úmluvy je třeba posuzovat, zda jsou ve vztahu k autorům ne-státu původu díla (tj. k autorům zahraničním) skutečně sama o sobě *self-executing*, tedy zda přímo přiznávají subjektům určitá práva, nebo zda zakotvují pouze povinnost smluvním stranám, které jsou povinny na základě převzatého mezinárodního závazku učinit příslušná opatření (například přijmout určitou vnitrostátní právní úpravu).

V případě čl. 11 bis Bernské úmluvy je třeba poukázat na odstavec druhý, který stanoví, že podmínky práva na sdělování díla veřejnosti mají být stanoveny v „zákonodárství států Unie“.³¹ Současně toto usta-

³¹ Z hlediska dikce souvisejících ustanovení Bernské úmluvy lze poukázat například na čl. 12 („Autoři literárních nebo uměleckých děl mají výlučné právo udílet svolení k zpracování, úpravám nebo k jiným změnám svých děl“) nebo čl. 14 odst. 1 [„Autoři literárních nebo uměleckých děl mají výlučné právo udílet svolení: (i) k filmovému zpracování a rozmnožování těchto děl a k rozšiřování takto zpracovaných nebo rozmnožených děl; (ii) k veřejnému provozování a provedení a k přenosu po drátě na veřejnost takto zpracovaných nebo rozmnožených děl“], která bližší úpravu podmínek výkonu daného práva ve vnitrostátním právu nepředpokládají. V případě těchto ustanovení Bernské úmluvy lze usuzovat, že přímo aplikovatelná dle čl. 10 Ústavy ČR být mohou, neboť jde o „ustanovení smlouvy, jejíž strany přímou použitelnost nevyloučily, a která k tomu mají zejména následující předpoklady: jsou formulována oznamovacím způsobem v přítomném čase a jednotlivci jsou gramatickými podmínky ve větách, které stanoví práva a povinnosti“ (MALENOVSKÝ, *op. cit.* sub 11, S. 542).

novení zakotvuje, že podmínky výkonu nesmí být na újmu osobních práv autora (čl. 6bis Bernské úmluvy) ani na újmu práv autora na odměnu, kterou má v případě sporu určit příslušný státní orgán. Členským státům Bernské unie jsou tedy stanoveny určité limity ohledně podmínek, kterými mohou normovat právo na sdělování díla veřejnosti.

Z hlediska doktrinárního vymezení pojmu přímé aplikovatelnosti určitého ustanovení mezinárodní smlouvy (viz citované práce prof. Malenovského a doc. Kühna) lze dovodit, že Bernská úmluva v čl. 11bis odst. 2 vylučuje přímou aplikovatelnost čl. 11 bis odst. 1 tím, že podmínky výkonu určitého práva má stanovit vnitrostátní právní předpis. Jedná se typicky o ustanovení, které přímo aplikovatelné není, neboť samotná mezinárodní smlouva ponechává bližší vymezení práva na sdělování díla veřejnosti vnitrostátnímu právu. Nejvyšší soud tedy nemá pravdu, když konstatuje, že „*zmíněná úmluva jako mezinárodní smlouva v čl. 11 bis odst. 1 (písm. ii) stanoví bez přímých výjimek, že „Autoři literárních a uměleckých děl mají výlučné právo udílet svolení k jakémukoli veřejnému sdělování“ (toute communication publique) „po drátě nebo bez drátové díla vysílaného rozhlasem či televizí, uskutečňuje-li toto sdělování jiná organizace než původní“*“ (rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2277/2007). Výjimky a omezení totiž může zakotvit vnitrostátní právo.

5. „Foreign treatment clause“ a výjimka z práva na sdělování díla veřejnosti formou provozování rozhlasového a televizního vysílání zpřístupňováním díla pacientům při poskytování zdravotních služeb ve zdravotnických zařízeních

Jestliže nejde v případě čl. 11 bis odst. 1 Bernské úmluvy o přímo aplikovatelné ustanovení (protože podmínky výkonu práva na sdělování díla veřejnosti má stanovit norma vnitrostátního práva), potom se jako by zdá, že nám odpadá problém ohledně možné nerovnosti v právech mezi domácími a zahraničními autory prostě proto, že za-

hraniční autoři se práv zakotvených v čl. 11 bis odst. 1 Bernské úmluvy na základě čl. 10 Ústavy ČR ani přímo (tj. přednostně před zákonem) dovolávat nemohou.

Zde bychom mohli s ohledem na rozumnou zásadu „*mlčeti zlato*“ skončit. Nicméně rozumní nebudeme a pokusíme se zamyslet nad tím, co nad námi při sporech kolektivních správců s provozovateli hotelů nebo lázeňskými/zdravotnickými zřízeními neustále visí jako Damoklův meč. Je v demokratickém právním státě možné, aby stát nerovným způsobem zacházel se svými státními příslušníky oproti zahraničním subjektům, resp. aby svým občanům přiznával oproti cizincům méně práv?

Brand k problematice odlišného zacházení s domácími a vnitrostátními autory uvádí: „*Treatment of a State's own nationals which is below these standards therefore remains quite possible. Such an occurrence can be avoided if the Members accept the direct applicability of the Berne Convention, and then adjust their national law to the protection provided by the Berne Convention. Alternatively, they may decree that domestic authors are entitled to those rights which are granted to foreign authors in compliance with the Convention (so called 'Foreign Treatment Clause')*“.³²

Jestliže problematiku „*foreign treatment clause*“, tedy *in concreto* požadavku na stejné zacházení domácích autorů a autorů zahraničních, domýšlíme z hlediska českého ústavního pořádku, musíme se zamyslet nad tím, na základě jakého ustanovení by bylo možné dovodit, že domácí autoři musí mít stejná práva jako autoři zahraniční.

Státu obecně nic nebrání v tom, aby různým skupinám přiznával různá práva, pouze si při svém normování nesmí počínat svévolně. Již Ústavní soud ČSFR v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 22/92 dovodil, že „*rovnost občanů před zákonem nebyla chápána jako abstraktní kategorie, ale vždy byla přičítána k určité právní normě, pojímána ve vzájemném poměru různých subjektů apod. Pokud bylo z rovnosti učiněno právo, je každý jednotlivec oprávněn, aby stát v mezích svých možností odstra-*

³² Srov. BRAND, O. In: Stoll/Busche/Arend: *WTO – Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 230.

nil všechny faktické nerovnosti. Tato konstrukce však platí pouze tehdy, uvažujeme-li rovnost jako absolutní. Rovnost relativní, jak ji mají na mysli všechny moderní ústavy, požaduje pouze odstranění neodůvodněných rozdílů“. Na tento náleží navázal Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 4/95, kde dovedil, že „*neexistuje žádný recept na určení, co všechno by mělo být rovné, egalitářský univerzalizmus by však nutně vyvolal hluboce nefunkční sociální účinky. Každá rovnost ve společenském dění může proto být jen rovností, na pochodu, vývojovým tvarem, jehož nepřetržité oscilování v oblasti kontinua napětí mezi úsilím o totální rovnost a úsilím o totální nerovnost substituují vlastní cílovou představu“.* Konečně v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 47/95 Ústavní soud dovedil, že „*nelze namítat nerovnost tam, kde zákon stanoví pro všechny subjekty, které lze zahrnout pod osobní rozsah právního předpisu, stejné podmínky nároku“.*

V českém právu nenacházíme (v jakémisi „*inverzním režimu*“) podobné ustanovení, jaké bylo obsaženo v čl. 12 Smlouvy o založení ES,³³ které by zakazovalo diskriminaci českých státních občanů ve vztahu k cizincům. Zákaz diskriminace domácích autorů by se sice mohl opírat o čl. 4 odst. 2 LZPS, nicméně by musela být brána v úvahu skutečnost, že zákonodárce může s různými skupinami zacházet různě (srov. též náleží Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 30/04) a že případně může domácím autorům nepřiznat právo, které zahraničním autorům vyplývá přímo z Bernské úmluvy (například právo zakotvené v čl. 12 či 14 Bernské úmluvy). Ostatně sama Bernská úmluva v čl. 7 odst. 8 (a obdobně AutZ v § 107 odst. 4) zakotvuje rozdílné zacházení ve vztahu k tak zásadní otázce, jako je doba trvání majetkových práv autorských, která může být ve státě, kde se uplatňuje ochrana, *in eventum* kratší, než je běžná délka ochrany zakotvená vnitrostátním právem.

Pokud zákonodárce v zákoně navíc stanoví v obecné rovině stejné podmínky omezení určitého práva pro všechny subjekty (jako je tomu například v § 23 AutZ, které upravuje obecné podmínky uplatňování

³³ Dnes jde o čl. 18 konsolidovaného znění Smlouvy o fungování Evropské unie (zveřejněné pod č. 2008/C 115/01).

práva na sdělování díla veřejnosti provozováním rozhlasového a televizního vysílání) lze obtížně hovořit o tom, že tento stav představuje sám o sobě (zdůrazněno autorem) neústavní diskriminaci³⁴ (srov. závěry obsažené v nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 47/95).³⁵

Dovození zákazu diskriminace domácích autorů oproti autorům zahraničním („*foreign treatment clause*“) z čl. 4 odst. 2 LZPS nicméně není vyloučeno s ohledem na nepřímý (interpretační) účinek Bernské úmluvy, který vyplývá z čl. 1 odst. 2 Ústavy ČR.

Pouhé stanovení podmínek výkonu práva nebo výjimek či omezení určitého práva (například práva udělení svolení ke zpracování, úpravám nebo k jiným změnám svých děl - čl. 12 Bernské úmluvy) může být legitimní. Přestože totiž Bernská úmluva žádá omezení tohoto

³⁴ Opačnou argumentaci uvádí *Telec s Tímou*: „Rozsah přímé aplikovatelnosti mezinárodních autorskoprávních smluv v České republice tedy záleží výhradně na čl. 10 Úst a jeho interpretaci. Tento výklad však musí být proveden tak, aby byla respektována ústavně zaručená základní práva a svobody a dodržovány mezinárodní závazky České republiky, což lze řadit mezi základní znaky demokratického právního státu (srov. čl. 1 odst. 2 a čl. 9 odst. 3 Úst a čl. 4 LPS). Z toho vyplývá, že práva přiznaná mezinárodními autorskoprávními smlouvami (*iura conventionis*) jsou u nás přímo závazná nejen pro státní příslušníky ostatních smluvních stran, nýbrž i pro české občany a rovněž pro občany všech členských států EU, a to bez ohledu na otázku mezinárodněprávní odpovědnosti za nedodržení mezinárodní smlouvy, která je vymezena v samotné mezinárodní smlouvě (kupř. cit. čl. 5 odst. 1 RÚB). Opačný výklad by byl ústavněprávně neúnosný, neboť by zaručoval ústavně zaručené základní lidské právo vlastnit a užívat majetek (čl. 11 LPS) a kulturní lidské právo na ochranu duševních výtvorů (čl. 34 odst. 1 LPS) cizím státním příslušníkům v širším rozsahu než vlastním občanům, což by bylo rovněž v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, zejména čl. 12 SES, který členským státům zakazuje diskriminaci na základě státní příslušnosti, což platí i pro oblast práva duševního vlastnictví, včetně práva autorského (srov. zejm. ESD C-92/92, C-326/92 a C-360/00).“ Srov. TELEC, I., TUMA, P. Autorský zákon - komentář. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 865.

³⁵ Zde odhlížím od toho, že ustanovení § 23 AutZ je v aktuálním znění, co se týče práva na sdělování díla veřejnosti, v rozporu s čl. 3 odst. 1 a 5 odst. 2 Směrnice 2001/29/ES, což výslovně vyplývá z rozhodnutí SDEU ve věci *OSA proti Léčebným lázním Mariánské lázně* (C-341/12). Otázka neprovedení či nesprávného provedení unijního práva však s problematikou „*foreign treatment clause*“, tedy požadavkem na rovné zacházení domácích autorů s autory zahraničními, přímo nesouvisí. Resp. z toho, že je určité ustanovení zákona v rozporu s unijním právem, nelze přímo dovodit požadavek ohledně „*foreign treatment clause*“.

práva nezná, neznamená to, že by takové právo, z hlediska ústavně-právního, omezeno být nemohlo, a to dokonce i v případech, na které Směrnice 2001/29/ES v čl. 5 odst. 2 a 3 nepamatuje.³⁶ V kontextu nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 4/94 (a navazujících nálezů, v nichž se Ústavní soud zabýval problematikou poměrování práv)³⁷ omezení určitého základního práva³⁸ může projít testem proporcionality, a to ať už z důvodu omezení jiným základním právem (např. právem na zdravotní péči – čl. 31 LZPS) nebo z důvodu omezení určitým veřejným zájmem. Vždy je třeba zkoumat, zda jsou naplněna kritéria vhodnosti, potřeby a závažnosti omezení autorského práva. Při poměrování práv je třeba dále vzít do úvahy právě nepřímý (interpretační) účinek Bernské úmluvy, stejně jako to, které právo při poměrování bereme v potaz.

Čl. 11 odst. 2 Bernské úmluvy limituje možnosti státu ohledně stanovení podmínek výkonu práv autorů na sdělování díla veřejnosti tím, že podmínky nesmí být na újmu autorů na přiměřenou odměnu, kterou určí, není-li dohody, příslušný státní orgán. Ustanovení § 23 AutZ potom v první větě obsahuje mechanismus, jakým způsobem se má odměna počítat, včetně stanovení její maximální výše. Věta druhá potom stanoví, že za „*provozování rozhlasového a televizního vysílání se podle § 18 odst. 3 nepovažuje zpřístupňování díla pacientům při poskytování zdravotních služeb ve zdravotnických zařízeních*“.

Při výkladu § 23 AutZ, který zohledňuje nepřímé účinky Bernské úmluvy (viz výše) a který využívá testu proporcionality, potom

³⁶ Opět záměrně opomím unijní rozměr dané záležitosti. Rozhodnutí ve věci *OSA proti Léčebným lázním Mariánské lázně* (C-341/12) je poměrně jednoznačné (bod 26) a lze z něj dovodit, že výjimka zakotvená v § 23 AutZ není souladná s ustanoveními směrnice 2001/29/ES. Nicméně tento závěr ještě nutně neznamená, že by zákonodárce z hlediska ústavněprávního nemohl provést omezení autorského práva z důvodu kolize s jiným právem či s ohledem na nějaký veřejný zájem.

³⁷ Srov. např. KOSAŘ, D. Kolize základních práv v judikatuře Ústavního soudu ČR. *Jurisprudence* č. 1/2008, s. 3 a násl.

³⁸ Zde vycházím z toho, že ESLP v rozhodnutích *Anheuser – Busch proti Portugalsku* (stížnost č. 73049/01) a *Balan proti Moldávii* (stížnost č. 19247/03) dovodil, že práva duševního vlastnictví jsou chráněna čl. 1 Prvního dodatkového protokolu k EÚLP.

musíme vzít do úvahy, že zde autorské právo poměřujeme nikoliv s právem na provozování hospodářské činnosti (čl. 26 LZPS), jako je tomu v případě provozování rozhlasového a televizního vysílání na klasických hotelových pokojích,³⁹ ale s právem na zdravotní péči (čl. 31 LZPS), které je obecně realizováno na základě veřejného zdravotního pojištění.

Tento aspekt by nám měl pomoci rovněž určit, kdo by měl být primárně povinen zaplatit přiměřenou odměnu autorovi (požadavek na zaplacení odměny nositeli práv vyplývá z druhého kroku testu proporcionality, tedy z kroku potřebnosti).⁴⁰ Povinným subjektem („poplatníkem“) zde primárně není zdravotnické zařízení, jakožto poskytovatel zdravotních služeb, ale právě pacient, v jehož prospěch jsou autorská práva omezena, neboť jde o realizaci jeho ústavně zaručeného práva na bezplatnou zdravotní péči.⁴¹ Zákodárce to ostatně výslovně v § 23

³⁹ Z hlediska zákonné úpravy jde o ustanovení § 23 odst. 1 věta první AutZ.

⁴⁰ Z hlediska požadavků ústavně-konformní interpretace (viz náleží Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 48/95: „V situaci, kdy určité ustanovení právního předpisu umožňují dvě různé interpretace, přičemž jedna je v souladu s ústavními zákony a mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy České republiky a druhá je s nimi v rozporu, není dán důvod zrušení tohoto ustanovení. Při jeho aplikaci je úkolem soudů interpretovat dané ustanovení ústavně konformním způsobem“) totiž k závěru, že pokud mezinárodní smlouva požaduje, aby nositel práva obecně obdržel přiměřenou odměnu (čl. 11bis odst. 2 Bernské úmluvy), tím spíše to musí platit v případě, že stát omezuje určité právo ve prospěch jiného práva nebo z důvodu veřejného zájmu.

⁴¹ Můžeme zde odhlédnout od závěrů SDEU v případě *Padawan SL proti Sociedad General de Autores y Editores de Espana* (C-467/08), který dovodil: „Vzhledem k praktickým obtížím souvisejícím s identifikací soukromých uživatelů a s tím, aby jim byla uložena povinnost poskytnout nositelům práv náhradu za újmu, která jim byla způsobena, a vzhledem ke skutečnosti, že újma, která může vyplývat z každého soukromého užití, se při individuálním pohledu může ukázat jako minimální, a tudíž nedojde ke vzniku povinnosti platby, jak uvádí poslední věta třicátého pátého bodu odůvodnění směrnice 2001/29, jsou členské státy pro účely financování spravedlivé odměny oprávněny zavést ‚poplatek za soukromé rozmnožování‘ nikoli k tíži dotyčných soukromých osob, nýbrž k tíži osob, jež disponují vybavením, přístroji a nosiči pro digitální rozmnožování a které z tohoto důvodu právně nebo fakticky dávají toto vybavení k dispozici soukromým osobám nebo jim poskytují rozmnožovací služby. V rámci tohoto systému se povinnost zaplatit poplatek za soukromé

větě druhé AutZ uvádí, když používá pojem „*pacient*“ a „*poskytování zdravotních služeb ve zdravotnických zařízeních*“.

Jestliže zákonodárce omezuje autorská práva právě z tohoto důvodu, potom by z logiky věci měla být přiměřená odměna autorovi případně hrazena (zcela nebo z části) z veřejného zdravotního pojištění, a to za podmínek, které stanoví zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Ve vztahu k lázeňské péči (o kterou šlo v rozhodnutí SDEU ve věci *OSA proti Léčebným lázním Mariánské lázně, C-341/12*) zákon č. 48/1997 Sb. v § 33 rozlišuje mezi „*komplexní lázeňskou léčebně rehabilitační péčí*“ a „*příspěvkovou lázeňskou léčebně rehabilitační péčí*“, jinými slovy rozlišuje, zda daná péče je plně hrazena z prostředků zdravotního pojištění, nebo zda se jedná pouze o hrazení částečné, neboť veřejné zdravotní pojištění pokrývá pouze vyšetření a léčení (§ 33 odst. 5 zákona č. 48/1997 Sb.) Každopádně v obou případech platí, že přiměřenou odměnu autorovi by měl platit ten, v jehož prospěch jsou autorská práva omezena, tedy pacient.

Zákonodárce, který v § 23 AutZ zakotvil výjimku nikoliv pro poskytovatele zdravotních služeb, jak bývá nesprávně dovozováno, ale pro pacienty („*zpřístupňování díla pacientům při poskytování zdravotních služeb ve zdravotnických zařízeních*“), by potom měl zakotvit takový mechanismus, který s ohledem na čl. 11 bis odst. 2 Bernské úmluvy umožní u komplexní lázeňské péče hrazení přiměřené odměny autorům z veřejného zdravotního pojištění. V případě příspěvkové lázeňské péče by potom přiměřenou odměnu měl hradit pacient z vlastních prostředků, stejně tak by měl z vlastních prostředků hradit odměnu pacient, kterému sice je poskytnuta zdravotní péče (zdravotní

rozmnožování vztahuje na osoby disponující tímto vybavením“ (bod 46). Tyto závěry nejsou na situaci sdělování díla veřejnosti při poskytování zdravotních služeb přímo přenositelné, neboť v rozhodnutí SDEU se jedná o interpretaci příslušných ustanovení směrnice 2001/29/ES (zejména čl. 5 odst. 2 písm. b) ohledně odměny za zhotovení rozmnoženiny fyzickou osobou pro soukromé užití, nikoliv práva na přiměřenou odměnu za sdělování díla veřejnosti dle čl. 11bis odst. 2 Bernské úmluvy.

služba), ale účasten veřejného zdravotního pojištění z různých důvodů není (například proto, že je cizinec).

Uvedený závěr by nejspíše bylo možné použít i na všechny ostatní případy poskytování zdravotních služeb (například v nemocnicích). Zákodárce totiž zatím zjevně nevyužil možnosti novelizovat § 23 AutZ a přes závěry, které SDEU vyslovil v rozhodnutí *OSA proti Léčebným lázním Mariánské lázně* (C-341/12), výjimku zakotvenou v § 23 větě druhé AutZ neodstranil [a to ani v situaci, kdy se to přímo nabízele, tedy v souvislosti s projednáváním novely autorského zákona, PSP ČR 7. volební období, sněmovní tisk 70].⁴² Proto se i nadále budeme v českém právu potýkat s interpretací a aplikací ustanovení § 23 AutZ, přičemž uvedená právní argumentace se snaží s ohledem na (i) mezinárodní závazky České republiky zohlednit nepřímý účinek Bernské úmluvy a (ii) s pomocí testu proporcionality dovodit, který subjekt a z kterých prostředků by měl autorům platit přiměřenou odměnu, o které hovoří čl. 11 bis odst. 2 Bernské úmluvy.

⁴² Dostupný z <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&T=70> [cit 15.10.2014].